

Ημερίδα: «Η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων Ποιες λύσεις – Ποια προοπτική»

Αθήνα, 15 Ιανουαρίου 2014

**Χρήστος Γαβαλάς, Γενικός Διευθυντής Χρηματοοικονομικών Ομίλου, ΟΜΙΛΟΣ
ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ ΑΕ**

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Κύριε Πρόεδρε, Κύριε Διοικητά Κυρίες και κύριοι καλησπέρα σας και καλή χρονιά.

Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για την πρόσκληση και την ευκαιρία που μας δίνετε να τοποθετηθούμε και να συμβάλλουμε κατά το δυνατόν σε ένα πολύ σημαντικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι Ελληνικές επιχειρήσεις, αυτό της χρηματοδότησης.

Το θέμα που σήμερα θα συζητήσουμε έχει δυο βασικά χαρακτηριστικά. Το πρώτο ότι είναι γνωστό σε όλους μας μετά από πέντε χρόνια που το βιώνουμε στην καθημερινότητα μας, νοικοκυριά και επιχειρήσεις και το δεύτερο ότι μάλλον αποτελεί στην πλήρη ένταση του, φαινόμενο του χθες. Ήδη από το 2013 είχαμε τις πρώτες θετικές ενδείξεις βελτίωσης του επενδυτικού κλίματος που μεταφράστηκε σε αρκετές επιτυχημένες εκδόσεις εταιρικών ομολόγων, αναζωπύρωση του ενδιαφέροντος στην χρηματιστηριακή αγορά και βέβαια την επιτυχή ανακεφαλαιοποίηση των Ελληνικών τραπεζών. Τα ευχάριστα όμως θα τα ακούσετε στο δεύτερο μέρος της ημερίδας.

Την τελευταία πενταετία διάγουμε συνθήκες πρωτοφανούς πιστωτικής ασφυξίας με υφισιακές συνέπειες για την οικονομία, η χρηματοδότηση των ελληνικών τραπεζών και συνακολούθως των ελληνικών επιχειρήσεων έχει αναντίρρητα σοβαρά πληγεί.

Η έλλειψη ρευστότητας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων έχει οδηγήσει στην δραστική μείωση της χρηματοδότησης παραγωγικών επενδύσεων και την αδυναμία δανειοδότησης των ελληνικών επιχειρήσεων οι οποίες συν τοις άλλοις επιβαρύνονται από την κατάρρευση της εγχώριας ζήτησης καθώς και από τα υψηλά κόστη λειτουργίας.

Απάντηση στο πρόβλημα ήταν η διεθνοποίηση των δραστηριοτήτων και η έξοδος από την εσωστρέφεια, την ευκολία αλλά και την ασφάλεια που παρείχε μέχρι τότε η εγχώρια οικονομία και το τραπεζικό σύστημα. Απαραίτητη προϋπόθεση ήταν η έρευνα και η ανάπτυξη που οδηγούσε σε παραγωγή προϊόντων και παροχή υπηρεσιών ανώτερης ποιότητας και καθιστούσε τις επιχειρήσεις ανταγωνιστικές. Ταυτόχρονα η δημιουργία διεθνών συνεργασιών με προμηθευτές, πελάτες δανειστές και επενδυτικά κεφάλαια δημιουργούσε το νέο προφίλ της επιχείρησης. Η διαφάνεια στον τρόπο λειτουργίας και η έμφαση στην επικοινωνία με συνεργάτες, μετόχους και δανειστές είναι απαραίτητη.

Αρκούσε όμως αυτή η προσαρμογή την στιγμή που το χρηματοοικονομικό κόστος του άμεσου διεθνούς ανταγωνιστή ήταν στο 1/3? Προφανώς όχι, οπότε η περικοπή του κόστους λειτουργίας στα όρια διασφάλισης της απαιτούμενης ασφάλειας και ποιότητας ήταν η επόμενη κίνηση χωρίς βέβαια αυτή να επιλύσει το πρόβλημα.

Για πόσο όμως μπορεί να διαρκέσει αυτό το μοντέλο διαρκούς συμπίεσης κόστους λειτουργίας?

Είναι σαφές σε όλους ότι μόνο οι νέες παραγωγικές επενδύσεις και η μείωση του χρηματοοικονομικού κόστους θα μπορέσουν να επαναφέρουν τις Ελληνικές επιχειρήσεις σε αναπτυξιακή τροχιά.

Οι κυριότερες πτυχές του συγκεκριμένου προβλήματος ήταν και δυστυχώς σε μεγάλο βαθμό παραμένουν οι εξής:

1. Ρευστότητα

Οι ελληνικές επιχειρήσεις λόγω της κρίσης κλήθηκαν να επωμιστούν το βάρος της επιτακτικής ανάγκης απομόχλευσης των χαρτοφυλακίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και της μείωσης ή και διακοπής των γραμμών χρηματοδότησης ως αποτέλεσμα της ραγδαίας μείωσης των καταθέσεων, του αποκλεισμού τους από την διατραπεζική αγορά, την αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και την συμμόρφωση τους με τους αυξημένους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας. Όλα αυτά σε μία περίοδο όπου οι τράπεζες ήταν ποιο αναγκαίες από ποτέ για τις επιχειρήσεις δεδομένου του υφεσιακού περιβάλλοντος, της συνεχώς μειούμενης εσωτερικής ζήτησης και της χρονικής διεύρυνσης των εμπορικών πιστώσεων.

Οφείλουμε να κάνουμε τον βασικό διαχωρισμό μεταξύ Ελληνικών και ξένων τραπεζών οι οποίες πρώτες δεν μπορούσαν, οι δε δεύτερες δεν επιθυμούσαν.

Αναφορικά με τις ξένες τράπεζες βιώσαμε την αποχώρηση τουλάχιστον πέντε από την χώρα και τον περιορισμό των δραστηριοτήτων για τις υπόλοιπες, που είχαν στο παρελθόν σημαντικό μερίδιο στην χρηματοδότηση της Ελληνικής οικονομίας.

Αποτέλεσμα η σημαντικότερη επιβάρυνση στα κεφάλαια κίνησης των επιχειρήσεων και η μείωση των διαθεσίμων. Ούτε λόγος βέβαια για επενδυτικά κεφάλαια.

2. Αύξηση χρηματοοικονομικού κόστους

Η αύξηση του κόστους δανεισμού από τις Ελληνικές τράπεζες πέρασε στις επιχειρήσεις και βέβαια παραπλήσιο κόστος χρέωναν και οι ξένες τράπεζες ως αντάλλαγμα ανάληψης του Ελληνικού κινδύνου τόσο για δανεισμό όσο και για έκδοση Ε/Ε. Αυτό ανήλθε σε επίπεδα που δεν είναι επί μακρόν διατηρήσιμα την στιγμή μάλιστα που η ραγδαία αύξηση της ρευστότητας σε παγκόσμιο επίπεδο έχει μειώσει τα κόστη δανεισμού στο εξωτερικό σε ιστορικά χαμηλά.

3. Βαθμός πιστοληπτικής ικανότητας της Χώρας και των Ελληνικών τραπεζών

Οι Ελληνικές επιχειρήσεις που προσπάθησαν να διεθνοποιήσουν τις δραστηριότητές τους δεν μπορούσαν πλέον να χρησιμοποιήσουν Ε/Ε Ελληνικών τραπεζών καθώς δεν ήταν πλέον αποδεκτές. Αποτέλεσμα αυτού ήταν είτε η δημιουργία νέων γραμμών με τράπεζες του εξωτερικού με πολύ αυξημένο κόστος ή και η χρήση των διαθεσίμων ως ενέχυρο που μείωνε την ρευστότητα και αύξανε το χρηματοοικονομικό κόστος.

4. Φορολογικό πλαίσιο

Οι φορείς επιχειρηματικότητας της ελληνικής οικονομίας καλούνται να δραστηριοποιηθούν και να επιβιώσουν σε ένα ασταθές φορολογικό περιβάλλον που δυσχεραίνει τη δυνατότητα προγραμματισμού, εξαντλώντας η και υπερβαίνοντας πλέον την φοροδοτική τους δυνατότητα, σε ένα καθεστώς όπου η συσσώρευση ληξιπρόθεσμων οφειλών του δημοσίου τομέα μειώνει περαιτέρω τα διαθέσιμα.

5. Απουσία Διεθνών Ασφαλιστικών Οργανισμών

Οι ασφαλιστικοί οργανισμοί οι οποίοι μέχρι την αρχή της κρίσης παρείχαν υπηρεσίες ασφάλισης πιστώσεων απεσύρθησαν από την ελληνική αγορά . Οι εταιρίες που στο πλαίσιο της διαδικασίας διαχείρισης εμπορικού κινδύνου προέβαιναν σε αυτή την πρακτική βρέθηκαν χωρίς δυνατότητα ασφάλισης.

Η αδυναμία ασφάλισης οδήγησε σε περαιτέρω μειωμένη δυνατότητα άντλησης ρευστότητας δεδομένου ότι οι ασφαλισμένες απαιτήσεις χρησιμοποιούνται στην τραπεζική πρακτική ως ενέχυρο για παροχή κεφαλαίου κίνησης. Επιπροσθέτως, όπου τέτοιες υπηρεσίες κατέστησαν επιλεκτικά διαθέσιμες, το κόστος ήταν πολλαπλάσιο ενσωματώνοντας το «ασφάλιστρο» του ελληνικού κινδύνου.

Αποτέλεσμα αυτού ήταν να ανασταλεί και κάθε εμπορική πίστωση προερχόμενη από προμηθευτές του εξωτερικού επιδεινώνοντας περισσότερο το πρόβλημα.

6. Περιορισμένη στήριξη από Supranationals

Οι Διακρατικές Τράπεζες ως κύριο μέσο χρηματοοικονομικής αλληλεγγύης για την ανάπτυξη και την υλοποίηση των πολιτικών των χωρών στις οποίες δραστηριοποιούνται, δεν μπόρεσαν να αποτελέσουν τον αποφασιστικό οικονομικό βραχίονα στήριξης των ελληνικών επιχειρήσεων είτε ως εναλλακτική πηγή χρηματοδότησης είτε στο πλαίσιο μηχανισμού παροχής εγγυήσεων σε τρίτα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για την παροχή πιστωτικών γραμμών.

Οι πολυπληθείς προϋποθέσεις για τη διάθεση ρευστότητας, οι χρόνοι που απαιτούνταν μέχρι τις εκταμιεύσεις καθώς και η μη αποδοχή των ελληνικών εμπορικών τραπεζών ως συγχρηματοδοτούντα πιστωτικά ιδρύματα αποτέλεσαν ανασταλτικό παράγοντα για στροφή του εταιρικού κόσμου προς αυτές τις τράπεζες, πολλώ δε μάλλον όταν οι ανάγκες είναι άμεσες.

Να σημειώσουμε ωστόσο ότι υπήρξαν προγράμματα προοριζόμενα για ΜΜΕ τα οποία στήριξαν σημαντικά τις σχετικού μεγέθους εταιρίες.

Όμιλος Μυτιληναίος

Τα αποτελέσματα του Ομίλου για την πενταετία 2009-2013, παρουσίασαν ισχυρή αύξηση του κύκλου εργασιών και σημαντική ανάπτυξη μεγεθών.

Αυτή προήλθε από την υλοποίηση του επενδυτικού προγράμματος στον τομέα της ενέργειας ύψους 800εκ ευρώ αλλά και την διεθνοποίηση και ενίσχυση των δραστηριοτήτων κατασκευών και μεταλλουργίας όπου τα ποσοστά που αφορούν σε κύκλο εργασιών στο εξωτερικό υπερβαίνουν πλέον το 80 και 90% αντίστοιχα.

Μετά την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου ο Όμιλος έχει υλοποιήσει την στρατηγική του για ισοβαρή συμμετοχή των τριών διαφορετικών δραστηριοτήτων στον ενοποιημένο κύκλο εργασιών ως τρόπο αντιστάθμισης της μεταβλητότητας των διαφορετικών τομέων.

Σήμερα ο καθαρός δανεισμός του Ομίλου είναι περίπου 500εκ μειωμένος κατά περίπου 200εκ τους τελευταίους 12 μήνες στα πλαίσια μείωσης του χρηματοοικονομικού κόστους. Παράλληλα ολοκληρώθηκε η αναχρηματοδότηση του μέσο - μακροπρόθεσμου δανεισμού επεκτείνοντας το χρονική διάρκεια αυτών για τα επόμενα 3-5 έτη.

Η ανάπτυξη συνεργασιών με χρηματοπιστωτικά ιδρύματα του εξωτερικού ήταν πάντα στα πλαίσια της πολιτικής του Ομίλου δίνοντας την δυνατότητα επαρκούς υποστήριξης στην δύσκολη περίοδο της κρίσης και ιδίως όταν επιχειρήθηκε η διεθνοποίηση των δραστηριοτήτων. Υλοποιήθηκε επίσης και η στρατηγική δημιουργίας σχέσεων με τράπεζες στις νέες αγορές που δραστηριοποιούμαστε όπως Τουρκία, Μέση Ανατολή και Β. Αφρική.

Πρόσφατα είχαμε την επανένταξη της συνεργασίας με διεθνείς ασφαλιστικούς οργανισμούς που μας επιτρέπει την αύξηση της παρεχόμενης ρευστότητας από διεθνείς τράπεζες αλλά και την μεγαλύτερη διαθεσιμότητα γραμμών για έκδοσης νέων Ε/Ε που αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση ανάληψης έργων στο εξωτερικό.

Παράλληλα είχαμε διατηρήσει σε άριστο επίπεδο την σχέση με τους μετόχους των εισηγμένων μας εταιριών και εργαστήκαμε στην δημιουργία επαφών με ξένους επενδυτές που επιλεκτικά ενδιαφέρονται να επενδύσουν στην Χώρα μας. Αυτό μας οδήγησε στην πρόσφατη, στρατηγικής σημασίας συνεργασία με τη Fairfax, έναν μακροπρόθεσμο επενδυτή μεγάλου κύρους αλλά και στην επιτυχή διάθεση ποσοστού 6% μετοχών ΜΕΤΚΑ σε θεσμικούς επενδυτές του εξωτερικού.

Όπως έπραξε και το σύνολο των επιχειρήσεων στην Ελλάδα έχουμε υλοποιήσει ένα άκρως αποτελεσματικό πρόγραμμα περικοπής κόστους λειτουργίας και

βελτιστοποίησης του κυκλώματος προμηθειών – παραγωγής - πωλήσεων στο Αλουμίνιο της Ελλάδος, επιτρέποντας στην εταιρεία να παραμείνει ανταγωνιστική.

Πλέον η σταδιακή βελτίωση του οικονομικού κλίματος στην χώρα μας επιτρέπει να εξασφαλίζουμε και πιστώσεις από προμηθευτές πρώτων υλών ή και παγίων επενδύσεων.

Συνεχίσαμε την εφαρμογή της πολιτικής αντιστάθμισης χρηματοοικονομικών κινδύνων για να αποφύγουμε τις έντονες μεταβολές στις χρηματοροές και τα οικονομικά αποτελέσματα μας.

Κλείνοντας θα ήθελα επαναλάβω την αρχική μου τοποθέτηση, ότι έχουμε τα πρώτα ενθαρρυντικά σημάδια άμβλυσης του προβλήματος που εξετάζουμε καθώς τόσο οι Ελληνικές τράπεζες μετά την επιτυχή ανακεφαλαιοποίηση τους όσο και οι διεθνείς επενδυτές σε οργανωμένες ή μη αγορές είναι σε θέση πλέον να προσφέρουν εναλλακτικές χρηματοδότησης.

Είναι βέβαιο ότι η οικονομική και πολιτική σταθερότητα θα συμβάλει στην επίλυση του προβλήματος χρηματοδότησης των επιχειρήσεων ώστε να συνεχίσουν συμβάλουν αυτές στην οικονομική ανάκαμψη της Χώρας μας.

Σας ευχαριστώ.